

Наприклад, ...listen to this sort of **twaddle** from proud parents... (2, p. 4) // ...вслуховуючи **патякання** гордих батьків... (3, с. 6)

...reports for the **stinkers** in my class. (2, p. 5) // ...характеристики на всіх **негідників** з мого класу. (3, с. 8)

...the brilliance of their own revolting **off-spring**... (2, p. 3) // ...блискучі здібності своїх **виплодкі**... (3, с. 6)

В обох випадках слова оригіналу, як і перекладу, відносяться до фамільярного реєстру слова, що допомогло зберегти та не втратити прагматичний вплив та стилістичне забарвлення.

Протягом своєї роботи перекладач використовує конотативні оцінно-емотивні трансформації на лексичному рівні, щоб передати особливості української лінгвокультури, у цьому випадку – семантичне суфіксальне словотворення, наприклад,

**fathers** (2, p. 3) // **matyci** (3, с. 6)

...poisonous **little girl**... (2, p. 5) // ...надміру брудке **дівчисько**... (3, с. 7)

Також для адаптації оригінального тексту перекладач вдається до додавання лексичних одиниць, як-от,

but what they expect you to do...? (2, p. 12) // а що ж ти, **на їхню думку**, повинна робити...? (3, с. 16)

За допомогою трансформацій на прагматичному рівні перекладачу вдається зберегти стилістичне забарвлення, наприклад,

then suddenly **he struck** again (2, p. 34) // та зненацька **йому щось стрельнуло у голову** (3, с. 38)

...when there is **enough in the kitty** to buy... (2, p. 37) // ...поки не **нашкребеш** їх доволі, щоб купити... (3, с. 41)

Щоб уникнути тавтології, В. Морозов вдається до синонімічних заміन, як у наступних прикладах,

my mother **goes** to Aylesbury... (2, p. 12) // моя мама **вирушає** в Ейлсбері... (3, с. 16)

...Mr. Wormwood **barked** (2, p. 37) // ...**урвав** дочку містер Вормвуд (3, с. 40)

Отже, підбиваючи підсумки нашого дослідження, можна сказати, що перекладач, аби зберегти ідіостиль автора та водночас адаптувати текст для читача тієї чи іншої культури, застосовує перекладацькі трансформції на різноманітних рівнях. Варто також пам'ятати про збереження однакового прагматичного впливу від прочитання як оригінального тексту, так і перекладу.

#### Список використаної літератури:

1. Селіванова О.О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Монографічне видання / О. О. Селіванова. – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. – 488 с.
2. Dahl, Roald. MATILDA / Roald Dahl. – Puffin Modern Classics, 2004. – 240 p.
3. Роальд Дал. Матильда : роман / Роальд Дал ; пер. з англ. В. Морозова, під ред. О. Негребецького та І. Малковича. – Абагааламага, 2018. – 271 с.
4. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми / О.О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с.

**Науковий керівник:** к. філол. н., доцент Рибалка Н. С.

**А. О. Сорока**

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

## ВІДТВОРЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКОГО СТИЛЮ Ч. ДІККЕНСА

Чарлз Діккенс – письменник вікторіанської епохи, який не тільки відобразив її у своїх творах і порушив проблеми, котрі хвилювали англійське суспільство, а й намагався їх розв'язувати. Великим поетом називали Діккенса його критики за легкість, із якою він володів словом, фразою, ритмом і образом, порівнюючи його за майстерністю з Шекспіром.

Стиль прози Ч. Діккенса, навіть порівняно зі стилем його англійських сучасників, – надзвичайно своєрідний. Епічно широка, об'єктивна картина навколишнього світу, якою вона постає в романах Ч. Діккенса, настільки сильно прикрашена авторським ставленням, так багато в ній суб'єктивного, що в очах деяких його сучасників – Діккенс уявлявся скоріше продовжувачем романтиків, ніж власне реалістом [1, 244].

Позитивний герой у Діккенса стає переконливим, коли письменник позбавляє його ідеальності, надає йому людської слабкості, не боїться зробити трохи смішним і далеко не зразковим. Тому, якщо в «Записках Піквікського клубу» другорядні образи двох молодих дівчат – Арабели Еллен і Емілі Уорлд – написані в безбарвно-ідеалізованій манері, то більшість образів подані яскраво, своєрідно й по-людськи привабливо. На допомогу письменникові приходив гумор. Риси смішного, комічного «приземляли» образ, робили його живим, близьким, привабливим. Піквік і його друзі, Браунлоу, Ла Криві й багато інших діккенсівських персонажів не стали, висловлюючись мовою театру, «блакитними образами» саме завдяки рятівному втручанням гумору [2, 162].

Гумор – невід'ємна риса творчості Діккенса, особливо характерна для його ранніх романів – яскраве вираження діккенсівського оптимізму, віри в світле людське майбуття, тому позитивний ідеал Ч. Діккенса незмінно пов'язаний з веселістю його героїв, які навіть у скрутних умовах не втрачають життєрадісності, упевненості, незламності [2, 132].

Гумор часто не є універсальним і не переноситься з однієї культури в іншу, зазвичай через те, що залежить від деталей конкретного культурного оточення. Тому надзвичайно важкою є проблема перекладу національно маркованого гумору, анекдотів, політичних жартів тощо [3, 128]. Зупинімося на менш важкій, але, не менш цікавій проблемі – проблемі перекладу гумору в художньому творі, на прикладі творів Ч. Діккенса.

Так, в епізоді роману «Ніколас Нікльбі», описується леді, яка хотіла видати себе за шляхетну пані з «вищого світу», тому мала пажа, про якого автор пише так:

*The page left it; but if ever an Alphonse carried plain Bill in his face and figure, that page was the boy* [4, 356].

*Альфонс вийшов; але ж якби у якого-небудь альфонса було написано на обличчі «Білл», то саме таким хлопчиною був би цей типаж* [5, 265].

Переклад є цілком вдалим, за рахунок незначних лексико-граматичних трансформацій (заміна артикля словом «який-небудь», вилучення слова «figure», синтаксична транспозиція).

Одним із яскравих образів того ж роману є незвичайна дитина – дочка директора театру, про яку йдеться в наступному діалозі:

*“May I ask how old she is?” – inquired Nicholas. “You may, sir” – replied Mr Crummles, looking steadily in his questioner’s face, as some men do when they have doubts about being implicitly believed in what they are going to say. “She is ten years of age, sir. – “Not more?” – “Not, a day”. – “Dear me!” – said Nicholas – “It’s extraordinary”* [4, 429].

*«Можна запитати у вас, скільки ж їй років?» – поцікавився Ніколас. – «Можна, сер», – відповів містер Крамльс, впритул дивлячись в обличчя співбесідника, як дивляться ті люди, що сумніваються у вірності сказаного. – «Їй десять років, сер». – «Не більше?» – «Ні на один ден». – «Боже мій!» – сказав Ніколас. – «Це просто неймовірно»* [5, 326].

В цьому випадку застосовано покомпонентний переклад (калькування), який досягає своєї мети – читач розуміє, що дівчинці вже давно не десять років, тобто, вона не є ніяким феноменом.

Можна проілюструвати складніший випадок, коли для передачі внутрішньо-лінгвістичного бачення, необхідною стає компенсація, оскільки в наступному епізоді внутрішньо-лінгвістичне бачення стає ключовим. Містер Сквірс повчає нових дітей, відданих до його школи:

*“Never postpone business” – “it’s the very first lesson we instill into our commercial pupils” ... “Never” – repeated Master Belling. ... “P” – suggested Nicholas, good-naturedly. – “Perform business!” – said Belling. “Never-perform-business!”* [4, 516].

«Ніколи не закидайте діла! – Ось перше правило, яке ми вселяємо нашим учням, котрі вивчають комерцію... Ніколи не» – розпочав юний Беллінг. «З»... – добродушно підказував Ніколас. – «Захоплюйтеся...ділом!» – сказав юний Беллінг. – «Ніколи..не захоплюйтеся ділом!» [5, 367].

Тут необхідно було підібрати слова зі схожими початковими літерами й протилежні за змістом, щоб зберегти авторську гру слів. Тому замість англійських *postpone* та *perform*, перекладач влучно вживає слова *закидати* та *захоплюватися*.

У наступному уривку перекладачем застосовано прийом додавання, але цей варіант не є цілком вдалим, тому що для містера Лілівіка, який розмірковує про якості французької мови, типовим є певна невизначеність оцінок, він уникає прямого вислову своєї думки.

“*What’s the water in French, sir?*” – “*L’EAU*” – *replied Nicholas*. – “*Ah!*” – *said Mr Lillyvick, shaking his head mournfully*. – “*I thought as much. Lo, eh? I don’t think anything of that language – nothing at all*” [4, 543].

«Як там французькою вода, сер?» – “*L’eau*”, – відповів Ніколас. – «Он як!» – сказав містер Лілівік, гірко киваючи головою. – «Я так і думав. Ло? Я невисокої думки про цю мову, ой, аж ніяк не високої» [5, 417].

Дослідження свідчать про те, що твори Ч. Діккенса, написані в молодому віці значно різняться від «зрілих» романів відповідно до еволюції прозового стилю митця, до зростання його соціального невдоволення, загострення викривального пафосу. Раннім творам письменника властивий оптимізм, розмаїття яскраво-типізованих статичних образів-картинок, які торкаються різних суспільних прошарків, обов'язково з елементами гумору та сатири. Натомість проза «зрілого» митця характеризується багатоплановим, іноді детективним сюжетом, пронизана песимізмом і зневірою автора, що позначилося на стилі його творів, на доборі образних засобів та відповідної лексики, що необхідно враховувати, перекладаючи твори Ч. Діккенса.

Отже, переклад художньої прози частіше за все здійснюється з урахуванням мовних засобів, характерних для певної вікової, соціальної групи. Перекладач, здійснюючи переклад, вдається до перекладацьких трансформацій на лексичному рівні: цілісне перетворення та компенсація втрат при перекладі; на лексико-семантичному рівні: смисловий розвиток та диференціація значень та на граматичному рівні: членування, вилучення, доповнення, заміна та синтаксичне уподібнення. Часто один стилістичний засіб замінюється для компенсації втрат іншим.

Перекладаючи твори Ч. Діккенса, М. Іванов вдається до незначних лексико-граматичних трансформацій, таких, як, наприклад, синтаксична транспозиція, чим досягається адекватність перекладного тексту. Іноді, адекватність перекладу досягається за допомогою дослівного перекладу.

Провідною рисою стилю Ч. Діккенса є гумор. При перекладі гумористичного у творах Діккенса, перекладач звертає увагу на тонкощі жартів та намагається відтворити їх за допомогою добору рівнозначних образних засобів та відповідної лексики.

Загалом же стиль Діккенса, як не дивно, у багатьох випадках не ускладнює завдання перекладача. У його іронії дуже мало okazіоналізмів, гри слів, тощо, тому часто можна спостерігати вдалий адекватний переклад за допомогою прямих еквівалентів.

#### Список використаної літератури:

1. Алексеев М. П. Английська література : нариси і дослідження / Алексеев М. П. – Львів : Наука, 1991. – 461 с.
2. Ивашева В. В. Творчество Диккенса / Ивашева В. В. – М. : Изд-во Московского университета, 1954. – 425 с.
3. Бархударов Л. С. Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории перевода / Бархударов Л. С. – М. : Междунар. отношения, 2008. – 237 с.
4. Dickens Ch. Life and Adventures of Nicholas Nickleby / Ch. Dickens – London : Chapman & Hall, 1939. – 952 p.
5. Діккенс Ч. Ніколас Нікльбі / Ч. Діккенс ; [пер. з англ. М. Іванов]. – К. : Дніпро, 1991. – 880 с.

**Науковий керівник:** викладач Опанасенко Ю. В.